

บทที่ 5

บทสรุปและข้อเสนอแนะ

5.1 บทสรุป

การให้สิทธิแก่พยานที่เป็นบิดามารดาและบุตรของผู้ถูกกล่าวหาในคดีอาญาถือเป็นสิทธิพิเศษของพยานบุคคลที่จะไม่ให้การหรือเบิกความปรักปรำ และไม่เปิดเผยการติดต่อข่าวสารที่เป็นความลับ กล่าวคือ มีสิทธิปฏิเสธในการถูกบังคับให้ตอบคำถาม หรือให้พยานหลักฐานอันเป็นการเปิดเผยข้อเท็จจริง โดยมีวัตถุประสงค์สำคัญเพื่อความสงบสุขภายในครอบครัว ไม่ให้เกิดการแตกแยกและบาดหมางกันในครอบครัว

การให้สิทธิแก่พยานที่เป็นบุคคลบิดามารดาและบุตรของผู้ถูกกล่าวหา ในประเทศสหรัฐอเมริกา นั้นมีบางมลรัฐเท่านั้นที่ให้สิทธิแก่พยานที่เป็นบิดามารดา กับบุตรของผู้ถูกกล่าวหา ซึ่งเป็นไปตามลักษณะครอบครัวเดี่ยว (Nuclear Family) ในสังคมชาวอเมริกัน โดยมีสาเหตุสืบเนื่องมาจากแนวความคิดเพื่อดำรงไว้ซึ่งความสงบสุขและสามัคคีปรองดองกัน ทั้งยังเป็นการส่งเสริมให้มีความไว้วางใจซึ่งกันและกันระหว่างสมาชิกในครอบครัว ซึ่งถือว่าเป็นอาณาจักรส่วนตัวของชีวิตครอบครัวที่รัฐไม่อาจล่วงล้ำเข้าไปได้ นอกจากนั้นแล้ว การให้สิทธิแก่พยานดังกล่าวนี้ยังเป็นการทำให้ประชาชนในรัฐได้รับการผ่อนคลายจากการกระทำที่เข้มงวดที่ต้องมาเป็นพยานให้แก่รัฐ อันอาจก่อให้เกิดความลำเอียงในการให้การ หรือเบิกความเข้าข้างผู้ถูกกล่าวหา ซึ่งเป็นสมาชิกในครอบครัวเดียวกัน ทั้งนี้ เพราะประเทศสหรัฐอเมริกาเล็งเห็นถึงคุณค่าของความสัมพันธ์ระหว่างบิดามารดา กับบุตรว่ามีรากฐานมาจากความรัก ความไว้วางใจ การให้ความอุปการะเกื้อกูลซึ่งกันและกัน อันเป็นความรู้สึกของมนุษย์และเป็นสิ่งจำเป็นในการดำรงชีพของมนุษย์ด้วย

สำหรับสิทธิของบิดามารดา กับบุตร (Parent – Child Privilege) จำแนกออกเป็นสิทธิ 2 ประเภท คือสิทธิที่จะไม่ให้การ หรือ เบิกความปรักปรำบิดามารดาและบุตรของตน (The Parent – Child Testimonial Privilege) และสิทธิในการติดต่อข่าวสารที่เป็นความลับระหว่างบิดามารดา กับบุตร (The Confidential Communications Privilege)

สิทธิที่จะไม่ให้การ หรือ เบิกความปรักปรำบิดามารดา หรือบุตรของตนในคดีอาญานี้สามารถนำมาใช้บังคับกับพยานที่เป็นบิดามารดาและบุตรที่ชอบด้วยกฎหมาย ทั้งบุตรที่ยังเป็นเยาว์และบุตรที่บรรลุนิติภาวะแล้ว โดยมีข้อยกเว้นว่า สิทธินี้จะไม่นำมาใช้ในคดีอาญาที่บิดามารดา หรือบุตรฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งถูกกล่าวหา หรือถูกฟ้องว่ากระทำความผิดต่ออีกฝ่ายหนึ่ง หรือสมาชิกคน

อื่นๆของครอบครัว และในกรณีที่บิดามารดา และบุตรมีส่วนร่วมในการกระทำความผิดทางอาญา อย่างไรก็ตาม สิทธินี้ย่อมสิ้นสุดลงเมื่อบิดามารดาหรือบุตรฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งตาย ส่วนการสละสิทธินั้น พยานที่เป็นบิดามารดาและบุตรสามารถสละได้โดยไม่จำเป็นต้องได้รับความยินยอมจากผู้ต้องหา หรือ จำเลยแต่ประการใด

สิทธิในการติดต่อข่าวสารที่เป็นความลับระหว่างบิดามารดากับบุตร มีหลักเกณฑ์และขอบเขตที่กว้างกว่าสิทธิที่จะไม่ให้การ หรือ เบิกความปรักปรำบิดามารดาและบุตรของตน กล่าวคือ สิทธินี้สามารถนำไปใช้กับพยานที่เป็นบิดามารดาที่ให้การเบียด บิดามารดาบุญธรรม บิดามารดาเลี้ยง ผู้ปกครอง หรือบุคคลที่มีหน้าที่ตามนิตินัย หรือพฤตินัยในการรับผิดชอบดูแลบุตรหรือเด็กที่ยังเป็นผู้เยาว์ กับพยานที่ยังเป็นผู้เยาว์ หรือบุตรที่บรรลุนิติภาวะแล้ว โดยพยานดังกล่าวมีสิทธิในการปฏิเสธที่จะเปิดเผยการติดต่อข่าวสารที่เป็นความลับซึ่งได้ทำขึ้นเพราะความไว้วางใจในความสัมพันธ์ของครอบครัว ไม่ว่าจะเป็นคำปรึกษา คำแนะนำเรื่องราวต่าง ๆ หรือคำบอกกล่าวระหว่างบิดามารดากับบุตร โดยมีข้อยกเว้นว่าสิทธินี้จะไม่นำมาใช้ในคดีอาญาที่บิดามารดา และบุตรถูกกล่าวหา หรือถูกฟ้องว่ากระทำความผิดต่อฝ่ายใดฝ่ายหนึ่ง หรือในคดีที่บิดามารดาและบุตรได้ทำการติดต่อกันเพื่อช่วยเหลือให้ผู้อื่นกระทำความผิด หรือในคดีที่ทั้งบิดามารดาและบุตรมีส่วนร่วมในการกระทำความผิด อย่างไรก็ตาม สิทธินี้จะไม่สิ้นสุดลงเมื่อฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งตาย หรือมีการเลิกรับบุตรบุญธรรม หรือการพ้นจากความรับผิดชอบของผู้ปกครอง หรือบุคคลที่มีความรับผิดชอบในการเลี้ยงดูตามนิตินัย หรือพฤตินัย แต่สิทธินี้ก็ยังสามารถสละได้เมื่อได้รับความยินยอมของอีกฝ่ายหนึ่ง

สำหรับประเทศไทย ในอดีตสมัยกรุงศรีอยุธยา ราว พ.ศ.1894 ได้มีการประกาศใช้กฎหมายลักษณะพยานเป็นลายลักษณ์อักษรขึ้น โดยกำหนดให้ญาติของจำเลยเป็นหนึ่งใน 33 ประเภทของอุทริพยานที่ศาลไม่รับฟัง เพราะอาจจะเบิกความด้วยความลำเอียง กฎหมายนี้ใช้ต่อมาจนถึงสมัยรัชกาลที่ 5 แห่งกรุงรัตนโกสินทร์ จึงได้มีการประกาศใช้กฎหมายลักษณะพยาน ร.ศ.113 (พ.ศ.2437) มาบังคับแทน ให้ยกเลิกบทบัญญัติเรื่องอุทริพยานทั้งหมด และกำหนดให้ใครก็ตามที่มีสติรู้ผิดชอบ และเข้าใจความก็สามารถเป็นพยานได้ จนกระทั่งปัจจุบันนี้หลักการดังกล่าวก็ได้รับการบรรจุไว้ในประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง และวิธีพิจารณาความอาญาของไทย ซึ่งเมื่อพิจารณากฎหมายแล้วจะพบว่า กฎหมายได้กำหนดสิทธิให้แก่พยานบางประเภทที่ไม่ต้องมาศาล เบิกความ และสาบาน ด้วยเพราะความไม่เหมาะสมบางประการ แต่ก็ไม่ได้มีกฎหมายบัญญัติเกี่ยวกับสิทธิดังกล่าวให้แก่พยานที่เป็นบุคคลที่เป็นบิดามารดาและบุตรของผู้ถูกกล่าวหาไว้ ทั้ง ๆ ที่ครอบครัวและระบบเครือญาติในสังคมไทยดูจะมีความลึกซึ้งและแน่นแฟ้นกลมเกลียวมากกว่าสังคมของชาวอเมริกัน ความเป็นอยู่ของสมาชิกในครอบครัวไทยนั้นไม่ใช่ต่างคนต่างอยู่ ต่างคนต่างทำ แต่ทุกคนจะช่วยเหลือและเอาใจใส่ซึ่งกันและกัน กระนั้นก็ตาม ก็ยังมีคำพิพากษาฎีกาที่แสดงให้เห็นว่า

ศาลรับฟังคำให้การหรือคำเบิกความของพยานที่เป็นบุคคลในครอบครัวเดียวกันกับผู้ถูกกล่าวหา มาลงโทษได้ ซึ่งการกระทำเช่นนี้อาจก่อให้เกิดปัญหาที่จะตามมา เช่น การขัดขึ้นหมายเรียกไม่ยอมมา ศาล หรือเบิกความ การให้การหรือการเบิกความเท็จและยังส่งผลทำให้ครอบครัวแตกแยก สมาชิกในครอบครัวสิ้นความไว้วางใจต่อกัน และปัญหาที่สำคัญที่สุดก็คือ เป็นสาเหตุแห่งการเกิดอาชญากรรมต่างๆ ซึ่งนับว่าเป็นผลเสียหายแก่สังคมประเทศชาติอย่างใหญ่หลวง ด้วยเหตุนี้ จึงควรพิจารณาในการนำเอาสิทธิของพยานที่เป็นบิดามารดาและบุตรของผู้ถูกกล่าวหามาใช้ในประเทศไทย

5.2 ข้อเสนอแนะ

ผู้วิจัยเห็นว่า ควรนำเอาสิทธิของบิดามารดาและบุตรที่จะไม่ยอมให้การเป็นพยาน และสิทธิที่จะไม่เปิดเผยการติดต่อข่าวสารที่เป็นความลับของผู้ถูกกล่าวหามาใช้ในประเทศไทย เพราะคำให้การหรือคำเบิกความของพยานที่ให้ไปนั้นอาจส่งผลกระทบต่อปัญหาที่เกิดขึ้นดังกล่าวได้ โดยสมควรที่จะแก้ไขเพิ่มเติมลงในประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาในส่วนของพยานหลักฐาน โดยมีหลักการดังนี้

5.2.1 บุคคลที่สามารถอ้างสิทธิได้

บิดามารดาหรือบุตรของผู้ถูกกล่าวหาสิทธิที่จะไม่ยอมให้การเป็นพยาน และสิทธิที่จะไม่เปิดเผยการติดต่อข่าวสารที่เป็นความลับของผู้ถูกกล่าวหา โดยควรจะนำไปใช้กับพยานที่เป็นบิดามารดาที่ให้กำเนิด บิดามารดาบุญธรรม บิดามารดาเลี้ยง ซึ่งรวมทั้งผู้ปกครอง หรือบุคคลที่มีหน้าที่ตามนิตินัย หรือพฤตินัยในการรับผิดชอบดูแล เพราะมีความผูกพันกันในลักษณะครอบครัวเดียวกัน ย่อมมีความรัก และเห็นอกเห็นใจซึ่งกันและกัน โดยควรมีข้อจำกัดว่าทั้งพยานและผู้ถูกกล่าวหาจะต้องอาศัยอยู่ในครอบครัวเดียวกัน หรือมีการติดต่อกันในลักษณะที่มีความผูกพันกัน หากอยู่คนละครอบครัว หรือไม่มีการติดต่อกันในลักษณะที่มีความผูกพันกัน แม้จะมีความสัมพันธ์ทางกฎหมาย หรือทางสายโลหิตก็ไม่อาจได้รับสิทธิดังกล่าว โดยคำนึงถึงระยะเวลาในการอยู่ร่วมกัน หรือติดต่อกันในลักษณะที่มีความผูกพันกันด้วย ซึ่งไม่ควรจะสั้นนัก มิฉะนั้นหากมีการกระทำความผิดขึ้น สิทธินี้ก็จะถูกนำมาใช้อย่างพร่ำเพรื่อโดยอ้างว่าเป็นบุคคลในครอบครัวเดียวกัน

5.2.2 ขอบเขตของสิทธิ

สิทธินี้ควรนำมาใช้บังคับกับพยานที่เป็นบิดามารดาและบุตรของผู้ถูกกล่าวหาซึ่งเป็นคู่ความในกระบวนการพิจารณาคดีอาญา โดยกฎหมายควรบัญญัติให้พนักงานสอบสวนหรือศาลต้องแจ้งสิทธิให้พยานที่เป็นบิดามารดาและบุตรของผู้ถูกกล่าวหาทราบทุกครั้งว่าพยานมีสิทธิที่จะไม่ให้การเป็นผลร้ายแก่ผู้ถูกกล่าวหา และไม่เปิดเผยการติดต่อข่าวสารที่เป็นความลับของผู้ถูกกล่าวหาได้ หากพนักงานสอบสวนหรือศาลฝ่าฝืนละเมิดสิทธิดังกล่าว การให้การหรือเบิกความของบิดามารดาและบุตรดังกล่าวก็ไม่สามารถรับฟังได้

สิทธิดังกล่าวนำมาใช้ในความผิดทุกประเภท เพราะการให้การหรือเบิกความของพยานที่เป็นผลร้ายแก่ผู้ถูกกล่าวหาไม่ว่าในคดีใดก็ตาม ย่อมกระทบถึงความสัมพันธ์ของบุคคลในครอบครัว และกระบวนการพิจารณาคดีอาญาเช่นกันโดยไม่จำกัดว่าเป็นความผิดอุกฉกรรจ์ หรือความผิดลหุโทษ อย่างไรก็ตามสิทธิดังกล่าวไม่อาจนำมาใช้อ้างได้ในกรณีที่บิดามารดา หรือบุตรฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งถูกกล่าวหา หรือถูกฟ้องว่ากระทำความผิดต่ออีกฝ่ายหนึ่ง หรือสมาชิกคนอื่นๆของครอบครัว และในกรณีที่บิดามารดา และบุตรมีส่วนร่วมในการกระทำความผิดทางอาญา นอกจากนี้ก็ไม่อาจนำมาใช้อ้างได้ในคดีที่เกี่ยวกับความมั่นคงแห่งราชอาณาจักรตามประมวลกฎหมายอาญามาตรา 107 - 129 เช่น กบฏ หรือ หมิ่นประมาทองค์พระมหากษัตริย์ด้วย ซึ่งล้วนเป็นการกระทำอันเป็นการบ่อนทำลายความมั่นคงของรัฐ เพราะหากรัฐไม่สามารถดำรงคงอยู่ได้แล้ว ประชาชนในรัฐก็ไม่อาจดำรงอยู่ได้เช่นเดียวกัน

เมื่อพยานซึ่งเป็นบิดามารดาและบุตรของผู้ถูกกล่าวหาอ้างสิทธิที่จะไม่ให้การหรือเบิกความปรักปรำผู้ถูกกล่าวหาทั้งในชั้นสอบสวน และชั้นศาล ผลในทางคดีก็ไม่ควรจะเป็นผลร้ายแก่ผู้ถูกกล่าวหา กล่าวคือ เมื่อพยานซึ่งเป็นบิดามารดาและบุตรของผู้ถูกกล่าวหาใช้สิทธิที่จะไม่ให้การเป็นพยาน ถือว่าพนักงานสอบสวนยังไม่มีหลักฐานที่จะลงโทษผู้ถูกกล่าวหาดังกล่าวได้ พนักงานสอบสวนจึงต้องแสวงหาพยานหลักฐานอื่นเพื่อพิสูจน์ความผิดหรือความบริสุทธิ์ของผู้ถูกกล่าวหา ไม่ใช่อาศัยเฉพาะแต่คำให้การของบิดามารดาและบุตรของผู้ถูกกล่าวหาเท่านั้น

การอ้างสิทธิของพยานที่เป็นบิดามารดาหรือบุตรของผู้ต้องหาหรือจำเลย จะอ้างโดยวาจาหรือเป็นลายลักษณ์อักษรก็ได้ ซึ่งต้องเป็นไปโดยบริสุทธิ์สมัครใจ และปราศจากการถูกบังคับขู่เข็ญ

การเริ่มต้นของสิทธิดังกล่าวควรจะเริ่มจากความเป็นบิดามารดาตามความเป็นจริง หรือมีการรับบุตรบุญธรรม หรืออยู่ในความดูแลของผู้ปกครอง หรือบุคคลที่มีความรับผิดชอบในการเลี้ยงดูตามนิตินัย หรือพทุตินัย และสิทธินี้จะสิ้นสุดลงเมื่อฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งตาย หรือมีการเลิกรับบุตรบุญ

ธรรม หรือพ้นจากความรับผิดชอบของผู้ปกครอง หรือบุคคลที่มีความรับผิดชอบในการเลี้ยงดูตามนินัย หรือพินัย

5.2.3 การละสิทธิ

สิทธิที่จะไม่ให้การเป็นผลร้ายแก่ผู้ถูกกล่าวหา และไม่เปิดเผยการติดต่อข่าวสารที่เป็นความลับของผู้ถูกกล่าวหาได้นั้น พยานที่เป็นบิดามารดาหรือบุตรของผู้ถูกกล่าวหาไม่สามารถละสิทธินี้ได้ทั้งในชั้นสอบสวนและชั้นศาล เนื่องจากการทำลายคุณค่าในสถาบันครอบครัวเนื่องจากหากกฎหมายบัญญัติให้บิดามารดาและบุตรของผู้ถูกกล่าวหาสามารถละสิทธิได้ ก็จะส่งผลกระทบต่อความแตกแยกและความบาดหมางของบุคคลในครอบครัว คนในสังคมก็จะตำหนิการกระทำดังกล่าวได้ เช่น บุตรขอละสิทธิแล้วขอให้การเป็นโทษแก่บิดามารดาซึ่งเป็นผู้ถูกกล่าวหาต่อพนักงานสอบสวน กรณีนี้สังคมจะมองว่าบุตรไม่มีความกตัญญูทเวที และสร้างความอับอายให้แก่คนนั้นด้วย ซึ่งความกตัญญูทเวทีดังกล่าวเป็นสิ่งที่ควรได้รับการคุ้มครอง